

Patrik Banga
Skutečná cesta ven
Host 2022, 216 s.

Krátká próza Patrika Bangy *Skutečná cesta ven* rozšířila nabídku česky psané romské literatury. Po dvou povídkových sbírkách, které nedávno vyšly v nakladatelství Kher, přichází silná výpověď mladého Roma, v níž se vypravěč vyrovnává s okolní realitou a postupně proniká do složitých sociálních vazeb. Popisuje sice i běžné zážitky spojené s dospíváním, jenže zároveň musí čelit neustálým rasistickým projevům na všech společenských úrovních a přistupovat na takovou formu začlenění, jakou vyžadují úřady. Kniha má potenciál posunout tuzemskou diskusi o koexistenci Romů a Čechů díky reportážnímu stylu, který z ní činí důležitou sondu do snah o integraci Romů v devadesátých letech. Kromě toho jde o bolestivý políček české většinové společnosti za její nadřazené chování k menšinám. Vyprávění o cestě ven z každodenního ponižování a chudoby nepostrádá emoční zabarvení. Banga sice své zážitky popisuje bez zbytečných metafor, jasně patrná je však jeho stylizace do hrdiny z akčních filmů, který jako by stál sám proti celé České republice a předsudkům jejích obyvatel. Jistá míra patosu je ale namístě. Někdy vypravěč nešetří ani kritikou Romů – třeba když popisuje shánění peněz pro kosovské uprchlíky a s jistou mírou skepse konstatuje, že se „čeští Romové začali chovat stejně svinsky a nadřazeně“ jako gadžové. Nejdůležitější otázka, která v textu zazní, ovšem zůstává bez odpovědi: co a kdy zapříčinilo nenávist dvou etnik, žijících na stejném území už od počátku 15. století?

Olga Pavlova